Příběh tichého hrdinství v časech nesvobody

Řešeto

M. A. Svobodová

motto

Řešeto

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.motto.cz
www.albatrosmedia.cz

motto

M. A. Svobodová

Řešeto – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2026

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

Příběh tichého
hrdinství v časech
nesvobody

Řešeto

M. A.
Svobodová

motto

© Monika Alžběta Svobodová, 2026
© Nakladatelství MOTTO, 2026

ISBN v tištěné verzi 978-80-267-6095-5
ISBN e-knihy 978-80-267-6103-7 (1. zveřejnění, 2026) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-267-6104-4 (1. zveřejnění, 2026) (mobi)
ISBN e-knihy 978-80-267-6096-2 (1. zveřejnění, 2026) (ePDF)

OBSAH

NÝDRLE 7

VANĚČEK 31

ŘEŠETO 71

PROCES 157

VĚZENÍ 189

SVOBODA? 199

DOSLOV 219

NÝDRLE

1949

Pes prudce vyrazil a za ním letěl i zvonivý zvuk řinčícího řetězu. Věrný hlídač výstražně štěkal a zběsile pobíhal kolem boudy až tak daleko, kam ho pustila zrezivělá oka připevněná k jeho obojku. Čím víc se blížil tlumený hlahol toho tvrdého cizího jazyka, tím víc cenil zuby a snažil se vytrhnout ze svého uvěznění.

„Stačí, lehni!“

Vojáci v gumových holínkách vešli do dvora a zamířili rovnou k chlévům, kde stál hospodář.

Jeho tvář a rty nabyly bledého odstínu oprýskané vápenné omítky na zdech maštale.

„Hast du etwas zum Essen?“

Miroslav byl tak ochromen strachem, že mu z úst vyšlo jen slabé zasýpání.

„Kannst du hören?“

Slyšel.

Jenže copak mohl tomu esesmanovi vysvětlit, že nemůže promluvit? Než se stihl nadechnout k dalšímu pokusu o odpověď, pažba zbraně jednoho z nich ho poslala k zemi.

„Auf was starrst du?!“

Jakmile padnul na ušlapanou trávu, pes u boudy znovu vystartoval.

Ve chvíli, kdy trhnul řetězem, zaškubaly sebou i údy sedláka Nýdrleho. Ten tik unavených svalů ho probudil. Posadil se na kanapi, otřel si zpocené čelo a rozhlížel se zmateně po sednici. Ulevilo se mu. Válka byla čtyři léta pryč, ale jeho stále dokola budil tentýž sen.

Tehdy ten voják, který ho srazil, otočil zbraň i proti Bojarovi. Jeho druh naštěstí chytil zacílenou hlaveň a rezolutně zakroutil hlavou, aby dal najevo svůj nesouhlas. Byl si vědom toho, že dokud je z tohohle zapadákova nepřevelí jinam, může jim být sedlák ještě užitečný. Kdyby mu zastřelili psa, začal by zásoby ukrývat a oni by na tom byli biti. Už tak v okolí těžko něco sehnali. Tahle samota byla jedna z jejich posledních možností, kde si trochu přilepšit. On sám se nijak v násilí nevyžíval, chtěl tuhle zatracenou válku jen přečkat, na rozdíl od svého horlivého mladšího spolubojovníka. Nižší šarže ho však naštěstí musela uposlechnout. Než se Miroslav probral, vybrakovali mu část sklepa. Ukradli, co unesli. Přesto na zlost a nadávky kvůli jídlu nedošlo. Jakmile byl Nýdrle schopen stoupnout si na nohy, běžel se přesvědčit, zda nepřišli na to, co před nimi opravdu ukrýval. Rok a půl se u něho schovávali dva váleční zajatci, kteří uprchli z tábora ležícího u parní pily Matter ve Svitavách. Po těch více než sto kilometrech cesty se k němu dostali úplně zbídačení. Pochopitelně že měl tenkrát strach je u sebe nechat, za přechovávání zajatců hrozil provaz, to věděl každý, ale zavřít před nimi bránu mu svědomí nedovolilo. Nakonec, vždyť žije přece sám, neriskuje životy členů rodiny, jen svůj vlastní. Navíc se o jeho usedlost Němci do té doby příliš nezajímali a on žil stále ve vcelku poklidném stereotypu, i když plném dřiny.

Dobytku a osení bylo jedno, jestli se někde válčí a prolévá krev nevinných lidí. Krávy, kozy a koně potřebovali nažrat a podojit, pole požnout a zorat. Mladého Jugoslávce s Rusem schoval v maštali. Když se trochu zmátořili, za jídlo a úkryt mu vděčně pomáhali s tím nejnutnějším. Alespoň neleželo všecko jen na něm. Zůstávali jen uvnitř hospodářských budov a na dvoře, nikde kolem se nepotloukali a na všechny příchozí naštěstí upozornil včas Bojar. I kvůli tomu ho teď Miroslav uvazoval. Pes se netoulal a vzorně hlídal, každého ucítil v dostatečném předstihu na to, aby se chlapi stihli ukrýt zpět v maštali nebo mohli utéct zadním větracím okýnkem do lesa k rybníku. Uniformy Bojarovi obzvlášť nevoněly, a tak na něho Nýdrle naprosto spoléhal. Od dob protektorátu se tu hlídka párkrát objevila, ovšem tehdy to bylo prvně, co šli vojáci rovnou až na dvůr. Proto polil Miroslava ten úzkostný pot, který mu nedovolil ani promluvit. Nejraději by jim sám vynosil jídlo ven, jen aby hned vypadli. Ale nemohl se chovat nápadně. Doufal, že se Zoran s Michailem schovali, jakmile zaslechli Bojara poprvé zavrčet. Tak zněla domluva. Jenže netušil, kde je ty nacistické kroky zrovna zastihly, a představa, že začnou esesmani všude slídit, mu podlamovala kolena. Stihli to, jako ještě několikrát do konce války. To nijak neubralo z té nálože strachu, již Miroslav pokaždé cítil a která mu doslova drtila hrudník.

Stejný pocit ho bezdůvodně tížil i teď, když seděl na proleženém kanapi pod oknem v kuchyni. Byla to vlastně skoro jediná místnost, která zbyla z jejich mlýna. Veškerý jeho domácí život se odehrával tady mezi těmi čtyřmi zdmi. Vedle dveří stála bílá kredenc s mycím stolem a v protějším rohu stůl s lavicí a dvěma židlemi. Nad nimi visel svatý obrázek s křížkem, ještě z dob, kdy tu hospodařila nebožka Nýdrlová, Miroslavova maminka. Od její smrti zde ženská ruka nepoklízela a bylo to znát. Kromě kanape,

z něhož se teď nemohl zvednout, tady nic víc nebylo. Vedle za zamčenými dveřmi ležela ještě nevelká místnost vybavená dubovou skříní a dvojpostelí po rodičích. Pořídili si ji novou po první velké válce, ale společně si ji příliš neužili. Otce ranila mrtvice chvíli po tom, kdy jim ve dvaadvacátém vyhořel mlýn. A o deset let později na ní matka celý dlouhý rok umírala. Do parádního pokoje Miroslav nechodil, jedině když přišla Ludmila nebo pokud měl namířeno do vsi a bral si z šatníku sako s kloboukem. Za chlévem byla vykopaná latrína a hygienu odbýval venku v sudu s dešťovkou. Pouze v neděli nebo před Ludmilinou návštěvou si v prádelně ohřál vodu do malé plechové vany. Pro svobodného mládence to byl skoro přepych.

Díval se do protějšího okna a mnul si ztuhlá kolena. Zkusil vstát, ale bolest ho nenechala. Bylo mu teprve osmatřicet, ale právě teď se cítil nejmíň na sedmdesát. Zrovna skončily žně. Skoro všichni, kdo dřív pracovali na hospodářstvích v okolí, odešli po válce do pohraničí, kde si rozebrali majetky a polnosti po odsunutých Němcích. Tady ve středních Čechách nezůstal na pomocné práce téměř nikdo. Nýdrle si dřív během žní najímal chlapy alespoň na pole, ostatní práce během celého roku zastával sám. Po smrti rodičů totiž tady v Malešově zůstal hospodařit jen on. Jeho tři sourozenci se rozutekli po republice. Nejblíž bydlel mladší bratr Jiří, který žil se svou rodinou v nedalekých Bylanech. Alespoň ten sem během léta dvakrát zajel na výpomoc. Spíš jen aby se neřeklo. Měl dost své vlastní práce a starostí o rodinu. Navíc na tohle on nikdy nebyl, bavila ho zedničina, ne mlátit obilí. Miroslav by mu sám o pomoc nikdy neřekl. Nebyl zvyklý škemrat, jen tvrdě dřít a spoléhat sám na sebe.

Proto ho letošní žně tolik vyčerpaly, téměř veškerou práci na patnácti hektarech totiž zastal sám. Vlastně si šel původně jen

na moment po obědě natáhnout kosti, protože už nemohl vydržet tu šílenou bolest vystřelující ze zad do levé nohy. Ale zřejmě okamžitě tvrdě usnul.

Za skly okna se mihotaly tmavé obrysy listí ořešáku, pomalu se ztrácející v pozdním šeru. Než konečně vstal, zmizely ve tmě docela. Miroslav natáhl hodiny a odkrojil z bochníku krajíc chleba. Okoralou stranu namazal silnou vrstvou tvarohu a položil ho zpátky na prkýnko. Už věděl, že když chvíli počká, tvrdá kůrka se tvarohem maličko rozmočí a bude se dát lépe ukousnout. Nalil si mléko a usedl na lavici za stůl. V tom ohlušujícím tichu se mu zdálo každé polknutí neobvykle hlasité. Zaposlouchal se do tikotu hodin. Jindy ho ten rytmický zvuk svou pravidelností uklidňoval, ale dnes mu přišel otravný. Rozladění z toho děsivého snu se mu rozlilo doslova po celém těle. Z nepříjemných myšlenek ho vytrhlo bučení krav. „Sakra, vždyť nemám ještě nakrmeno!“ V tomhle stavení odjakživa hospodář jedl až po dobytku. Dneska bylo všecko špatně. Polkl poslední sousto a rozmrzele odložil talíř do škopku mycáku.

Pohledem zhodnotil, že bude muset brzy opláchnout nádobí, protože talíř s jemným pomněnkovým zdobením na okrajích sjel po vyskládané hromadě do poslední prázdné škvíry.

Miroslav zapálil petrolejku a vyšel ven na dvůr. Rozhlédl se kolem dokola a znovu se mu před očima mihnul obraz dvou mužů v tmavozelených uniformách. Bojar mu spokojeně přiběhl k nohám a nechal se poškrábat mezi ušima. To ho uklidnilo. Vešel do chléva a nejprve dal kravám seno, aby je mohl v klidu podojit. Pak teprve nakrmil koně, prasata a drůbež. Všechna zvířata už netrpělivě přešlapovala.

„Máte hlad, co?“ poplácal po šíji svalnatého valacha, „já dneska zaspal, hochu,“ dodal na vysvětlenou a kůň odfrkl, jako by mu

rozuměl. Byla tmavá zamračená noc. Když všechny konečně obstaral, nebylo vidět už ani na krok.

„Pojď se schovat, Bojare, to vypadá na déšť." Sám sebe přesvědčil, že ho k sobě bere kvůli blížící se bouřce, ale pravda byla, že poslední dobou nechával psa přespávat v sednici bez ohledu na počasí. Jednak se vedle něho cítil bezpečněji a hlavně ne tolik osamoceně. Zvíře mu stačilo, lidi kolem sebe nepotřeboval.

Než vešel zpátky do mlýna, opláchl si obličej a zátylek, pak naposledy pohledem zkontroloval hospodářství. Když si rozestlal a ulehl na kanape, stočil se Bojar na zem hned vedle lůžka. Miroslav ho drbal v kožichu a zvíře začalo spokojeně odfukovat. Pes spal, on však zabrat nemohl. Pendlovky ohlásily další uplynuvší hodinu a zanedlouho se opravdu spustil prudký lijavec, cáry deště bičovaly okenní tabulky a vítr hvízdal škvírami v netěsných rámech.

„Zatracenej odpolední šlofík, nebýt jeho, mohl jsem už dávno spát." Jenže víčka nechtěla klesnout a dopřát Miroslavovi další zasloužený odpočinek.

Myšlenky a vzpomínky se mu přetlačovaly v hlavě a spolu s nimi se přikradla zpět i ona mrzutá nálada, již vyvolal ten zatracený opakující se sen. Vojáci brali vždycky cokoli, někde jen jídlo, jinde násilím ženu, někomu vzali zdraví nebo dokonce život. Nýdrle na tom byl vlastně ještě dobře, válka ho nepřipravila o nikoho blízkého, ani o střechu nad hlavou. On sám se uměl vždycky uskromnit, a když mu nesáhli na krmení pro zvířata, bylo mu to vlastně jedno, ať si berou, co chtějí. Kdyby bývali přišli na ty dva, měl by dávno kulku v hlavě. Tak, jak tam tehdy stál, by rudá skvrna jeho krve zhyzdila tu čerstvě natřenou zeď, kterou o dva dny dříve vápnem nabílil ukrytý Michail. Zmařený život, zmařená práce. V těch chvílích vlastně Miroslav nepřemýšlel o své smrti,

o konečnosti každého bytí, ale o tom, kdo by se mu postaral o zvířata. To byl jeho život, jeho každodenní nádech i výdech, bez nějž by nebyl ničím, neexistoval by.

Proč se mu ten sen tak často vrací právě v tuhle dobu? Tenkrát brali Němci a teď berou oni. Naši! Ta pomocná ruka, která nás vytáhla ze spárů nacismu, nám začala drtit vděčnou dlaň socialismem. V pětačtyřicátém Nýdrle vstoupil do strany tak jako mnoho jiných nadšenců. Úleva a euforie z konce války, příslib lepších časů. Kdo by po nich tenkrát tak dychtivě neprahnul? Ale už o tři roky později přišlo vystřízlivění. Když se začaly zabavovat a přerozdělovat polnosti nad padesát hektarů, bylo vcelku jasné, jakým směrem se tahle ideologie bude ubírat. Informací se sem nedostávalo mnoho, ovšem vzor ve východním bratru byl patrný, téměř hmatatelný. V té době vyloučili Miroslava ze strany kvůli neplnění členských povinností. Kdo by se s nimi taky chtěl dál paktovat!?

Šmejdi!

Možná tu nadávku vykřikl nahlas, protože pes sebou cukl a rozespale se rozhlížel, jestli se něco neděje.

Nýdrle si vzpomněl na obsílku, doručenou poštmistrem už předminulý týden. Vstal, došoural se ke kredenci a začal šmátrat pod voskovaným kusem papíru na polici, na němž byly vyskládané v komíncích talíře. Tam si ukládal potravinové lístky a důležité listiny k vyřízení, ale tohle mu nějak vypadlo z hlavy. Možná to záměrně zasunul kamsi do podvědomí, protože se mu nechtělo nic podobného znovu řešit. Snad mu to ten sen chtěl jen připomenout.

„Dostavte se nejpozději dne dvacátého pátého září," předčítal polohlasem tiskopis. „To je už zítra. Ksakru!"

Vztekle sfoukl petrolejku a vrátil se do postele. *Zítra na ten výbor zajít musím…*

Chtěl se na to alespoň pořádně vyspat, jenže čím víc si říkal, že musí rychle usnout, tím víc mu to nešlo.

Ráno se probudil úplně zbitý, což se podepsalo i na jeho vstřícnosti.

„Čest, co bys rád?“

„Dobrý den, předseda je tady?“

„Není, mají nějaké výjezdní zasedání.“

„Aha, zkusím se teda zastavit jindy.“ Miroslav se otočil a chtěl co nejrychleji z kanceláře národního výboru zmizet. Než stihl vzít za kliku, ozvalo se zaklepání a do dveří vstoupila upravená sekretářka v šedém kostýmku. Když spatřila návštěvu, zarazila se, posunula si brýle ke kořeni nosu a nesměle si odkašlala.

„Dobrý den, pane Nýdrle.“

„Dobrý den, Liduško, tedy, slečno Kratochvílová.“

„Tak co máš teda na srdci, Mirku?“ dožadoval se odpovědi tajemník MNV.

„Nic důležitého, stavím se zítra.“ Miroslav tušil, že z toho bude mít ještě větší oplétačky, ale všecko bylo lepší než řešit povinné dodávky s tajemníkem Prosem. Karel Pros, zapálený komunista, byl muž na svém místě, horlivě prosazující zájmy kvetoucí socialistické vlasti.

„No, jak myslíš, ale já bych s tebou rád mluvil. Zrovna se tady probírám složkou… Kam jsem to jen založil… Tady to mám! Spolu s Kalinou a Rázlerem jste poslední, kteří ještě neodevzdali celé dodávky. U Kaliny je to jen oves, ale ty… No jen se posaď.“

Nýdrle si neochotně sundal z hlavy klobouk, který si před okamžikem nasadil v domnění, že bude moct odejít.

„Jak to tedy s dodávkou vypadá? Předpokládám, že ses jenom opozdil.“ Pros se povýšeně opřel v opěradle rozvrzané židle a bříšky prstů spojil ruce před vyvaleným panděrem, na němž

knoflíky z posledních sil držely zapnutou tmavomodrou plátěnou košili. Když se nedočkal odpovědi, začal těmi prsty o sebe klepat rychleji a rychleji. „Takže?“

Miroslav netušil, která z odpovědí ho rozzuří nejméně, věděl však, že každá z nich je špatná. Nerad se s někým dohadoval, vlastně celkově nerad hovořil s lidmi, obzvláště s těmi, jež neměl v lásce. A Karla v oblibě rozhodně neměl.

„Jak jsem řekl, zastavím se zítra.“

„Tady mám opis výzvy, kterou jsme ti zaslali, a jestli vidím dobře, termín pro podání vysvětlení vyprší dnes.“

Nemělo cenu se vytáčet, bude lepé mít tenhle hovor co nejrychleji za sebou: „Požadované množství dodat prostě nemůžu.“

Pros jen rozhodil dlaně a pozvedl obočí, aby vyzval Nýdrleho k obhájení svého výroku.

„Úroda nebyla dobrá a nezbylo by mi krmení pro vlastní dobytek. Řepku jsem navíc letos ani nezasel.“

„Kolik a kdy ještě dodáš?“

Neslyšel, že nemám? Musí mě odrbat za každou cenu?

„Spočítám to a zítra donesu seznam předsedovi. Do konce týdne bych s tím zajel do družstva.“

„Jsi si vědom, že budeme nuceni vypočítat ti pokutu za nesplnění dodávek?“

„Jistě, teď mě omluv, spěchám.“

Buď zdrávu, soudruhu narazilo už do zabouchnutých dveří, tak rychle odtud Miroslav chvátal.

Na schodišti málem smetl Ludmilu, která ho tam netrpělivě vyhlížela. „Mirku…“

„Promiň, Liduško, musím běžet.“ V patře se totiž ozvaly kroky a Nýdrle se už s Prosem nechtěl znovu vidět. Tvrdil mu přece, že pospíchá, nemůže tady začít klábosit s jejich sekretářkou.

Z výboru zamířil rovnou do hospody ležící kousek od kostela sv. Václava. Vrata kostela byla už několik týdnů uzavřená, mše se nekonaly. Mirek byl evangelík, s rodiči jezdíval do kostela v Kutné Hoře, ale od smrti otce se tam neukázal. Nevědomky se pokřižoval a seběhl z kopečka do hostince ke Krátkým. Ve výčepu sedělo asi pět chlapů. Všechny znal spíš jen od vidění, s nikým z nich se nebavil. Slušně pozdravil a sedl si k prázdnému stolu na druhém konci lokálu.

„Co to bude, jako vždycky?" optala se vždy usměvavá manželka hostinského.

„Jo jo, jeden ležák, Anežko." I Miroslav jí zkusil oplatit úsměv, ale zachmuřený výraz se mu rozehnat nepodařilo.

„Copak dneska tak ztrápeně?" zeptala se Krátká a půllitr na keramický podtácek položila tak zhurta, že na něj vybryndala pivo. Nýdrle ho hned zvedl, otřel dlaní sklo a žíznivě si lokl.

„Nic. Jen jdu z výboru," dodal, když si osušil rukávem pěnu, která mu ulpěla nad horním rtem.

„Víc ani nemusíte povídat. Dneska je tam ten…"

„Jo, ten."

„Mluvila jsem včera s Iluškou, taky tam byla na koberečku." Anežka se naklonila k Miroslavovi, aby je nikdo neslyšel. „Svině je to," pošeptala mu do ucha. Pak se znovu narovnala a jakoby nic pokračovala: „Měl jste vydržet do zítra. Předseda by měl být už zpátky, prý je až někde v Ústí nebo kde. Povídala Kosová v konzumu, že mají nějaký zájezdní zasedání."

„Výjezdní," opravil ji Miroslav zbytečně. Anežka jeho připomínku přešla a pokračovala dál v líčení zajímavostí, jež se dozvěděla během dní, kdy tady Nýdrle nebyl. Kdyby ji nevyrušila žádost jednoho z hostů o další pivo, seděla by a povídala celé odpoledne. Taková byla, dobrosrdečná a upovídaná, co na srdci, to na jazyku.

Jen žádné tajemství u ní nebylo v bezpečí, co se doslechla, to poslala dál. Byla to taková součást hostinského řemesla. Vyslechnout lidská trápení i všeliké životní příběhy, a aby se z toho člověk nezbláznil, bylo nutné se o ně podělit. Díky tomu měla přehled o všech místních a věděla, komu si co může dovolit říct a před kým se má mít raději na pozoru. To byla obzvlášť v tehdejší době důležitá deviza. S Miroslavem se mnoho Malešováků nebavilo. Bydlel až za poli pod kopcem, kde se v údolí vlévala říčka Vrchlice do Velkého rybníka, jenž kdysi nesl jméno Dolní královský. Tam seděl jeho mlýn, kterému se říkávalo Řešeto. Po celém skalnatém údolíčku vedoucím až do Kutné Hory bylo rozeseto hned několik mlýnů, všichni k sobě měli kus cesty, práce víc než dost, a tak mezi sebou velké družby nepěstovali ani mlynáři. Nýdrlovi bydleli odjakživa na samotě, stýkali se jen s těmi, kteří u nich mleli nebo kupovali mouku. Když byly přebytky, měnili vzájemně dobytek, vejce či mléko. Teprve tehdy, když zůstal Miroslav sám, začal chodívat do Malešova pravidelně, a to právě sem, do hostince ke Krátkým. Sobotní podvečery patřily mariáši. Měl tady pět možná šest známých, s nimiž se sblížil, ostatních si příliš nevšímal. A oni si nevšímali jeho, měli ho za divného pavouka ze samoty. Ale Anežka Krátká si ho kdoví proč oblíbila. Možná proto, že většinou tiše seděl a naslouchal. To málokdo uměl. Byla spíš zvyklá, že se každému po pár štamprlích rozvázal jazyk a chrlil na ni jeden hřích za druhým jako ve zpovědnici, ale jak to tak bývá, každý se nejraději dělil spíš o poklesky cizí než ty vlastní.

Ona sama byla rozvedená, zkusila si kdejakou práci, i jaké je to být na děti sama. Hledala své štěstí až v Praze, ale nakonec se stejně vrátila do rodného Malešova. Za první republiky byl její otec hrázným a vedl malý hostinec právě u Velkého rybníka. Kutnohořané k nim chodívali o parných letních dnech stínem Královské

procházky na příjemné osvěžení s půvabným výhledem na rozlehlou vodní hladinu obklopenou skalami a lesy. Ona věděla, co je to žít stranou od lidí. Mlýn Řešeto ležel kus od nich za lesem, občas tím směrem chodívala na paseku pást kravku. Jenomže tyhle malebné časy byly dávno pryč a s nimi i elegantní dámy v kloboučcích a pánové s cvikrem a vycházkovou holí. Podruhé se provdala za malešovského vdovce Aloise Krátkého, který vedl od svého vyučení místní hostinec a řeznictví. Byl bezdětný, laskavý a o patnáct let starší, ale s Anežkou dokázal ve všem držet krok, jako by mu mladá nevěsta vlila do žil čerstvou krev. Tak se vrátila k řemeslu, v němž byla vychována. Jen s tím rozdílem, že dnes neobsluhovala ty noblesní dámy a galantní muže, ale povětšinou chlápky v montérkách, v lepším případě alespoň v tesilkách. I tím jí byl Nýdrle sympatický, vždy přicházel čistě ustrojen v košili a saku a býval hladce oholený. Když vstoupil, sejmul klobouk a hlasitě pozdravil. Ostatní jen zabručeli a hned zapluli na svoje obvyklé místo. Co ale nesnášela, bylo, pokud někdo vešel a namísto pozdravu jen zahlaholil: „Hospodo, jedno pivo!“ *Buran*, pomyslela si pokaždé a schválně mu natočila pod míru.

I dneska byl Miroslav vzorně oblečený, přesto bystrému ženskému oku neunikly zablácené boty a nohavice. Jenže kdo by se zlobil pro trochu bláta po tom šíleném nočním lijavci? Cesty byly podmáčené, a natožpak pěšina mezi poli, po níž přicházel Miroslav do vsi.

„Dostane prý zase pokutu…“

„Kdo, co?“ Krátká vytrhla Miroslava ze zamyšlení. Odnesla hostům objednávku a navázala hovor tam, kde ho před pár minutami musela přerušit.

„Matylda přece. Vždyť vám povídám, že tam byla taky kvůli dodávkám a prý jí vyměří pokutu. Dostala ji už loni. Navíc jí družstvo do nějakýho stavení nasadilo na nájem deputátníka.“

Matylda Jeníková měla tu smůlu, že její polnosti ležely na velice dobrém místě, proto její hospodářství vázlo straně v krku stejně tak jako to Nýdrleho. Všemi možnými prostředky ji masírovali, aby vstoupila do družstva. Matylda se starala o hospodářství po rodičích, ale ti její byli, na rozdíl od Mirkových, ještě naživu a nikdo z nich komunistům nemohl přijít na jméno. Ilušce by bylo hanba, kdyby jim všecko, co vybudovali, měla složit do klína. I když byla o dvacet let mladší než Anežka, byly velice dobrými přítelkyněmi, možná je spojovala skutečnost, že i Matylda měla staršího muže. Tomu bylo v devětačtyřicátém roce, stejně jako Krátké, čtyřicet sedm.

Ale s ním si bohužel nerozuměla tak dobře jako s ní. Byli manželé skoro pět let a za tu dobu nepřišla na důvod, proč si ho na konci války vlastně vzala.

Jí bylo o veselce třiadvacet, nebylo to nejméně, ale vdávaly se i starší dívky. Možná ji poblouznilo charisma staršího klidného muže. Její otec byl citlivý a úzkostný, nikdy nebyl její matce velkou oporou. Matyldu fascinovala Vladimírova rozvaha. Byl přesvědčen, že Hitler neuspěje a brzy ho sovětská armáda rozpráší, tím Ilušce dodával klid. Po všech těch válečných hrůzách, kdy jí odvezli nejlepší přítelkyni Grétu do koncentračního tábora, potřebovala cítit nějakou jistotu. Tou se pro ni stal právě Vladimír. Bohužel tím jejich duševní souznění končilo. A nejen to… Po pěti letech vztahu se Matyldě nepodařilo otěhotnět. Nebylo to tím, že by byla nemocná ona nebo její manžel, nýbrž jednoduše tím, že s ní téměř nelíhal.

Anežka měla porozumění pro většinu jeho vrtochů, o nichž jí přítelkyně vyprávěla, ale proč nespí s tak krásnou ženskou, jakou Matylda byla, to nechápala. Vždyť jejímu Lojzíkovi bylo už přes šedesát a na jeho nezájem si rozhodně stěžovat nemohla. Naopak

ho často odháněla ona, protože po celodenním běhání po place neměla náladu na nic víc než jen padnout do peřin a spát.

„Jsou to svině," zopakoval Miroslav souhlasně. Položil na stůl sedmdesát haléřů za vypité pivo a zvedl se k odchodu. „Přijdu v sobotu na mariáš. Mějte se, paní Krátká."

„I vy, Mirečku." Anežka sebrala půllitr s penězi, vytáhla z kapsy zástěry hadr a otřela stůl.

Než prošel Nýdrle ulicí až na kraj vsi, kde se právě stavělo pár nových domků, začalo opět pršet. Zprvu jen jemně mrholilo, ale na lesní pěšině už ho zastihl pořádný déšť. Bojar se krčil v boudě a jen velmi neochotně vylezl ven na déšť, aby přivítal pána. Sedlák ze sebe smetl kapky, které se mu na tmavé látce saka spojovaly v klikaté potůčky crčící dolů k lemu. Pak oba zmizeli v kamenných zdech mlýna. Uvnitř bylo chladno skoro stejně jako venku, ale aspoň sucho.

Hustě pršelo celé dva dny a náhon se naplnil vodou až po okraj. Vrchlice se v mělčích meandrech vylévala z koryta a vodopád u hráze rybníka hučel jako parní lokomotiva.

„Škoda, že klepáč stojí, mlelo by se jedna báseň." Miroslavovi se zastesklo po tom líbezném klapavém zvuku korečkového kola, poháněnjícího mlýnské kameny na Řešetě. Ale tu sentimentální myšlenku ihned přebyla představa té neuvěřitelné lopoty. Na mysli mu vyvstala vzpomínka na hodiny strávené ve mlýně nošením napěchovaných pytlů zrní a semleté mouky, k tomu všemu ještě starost o několik hektarů polí a lesa, o dobytek a úklid mlýna, jímž všecko za tmy končívalo, protože neměli ani práška, který v jiných mlýnech tuhle práci zastával. A nejen jeho, nebývala s nimi žádná chasa, veškerá robota ležela jen na rodině. Nejstarší syn raději

utekl před těžkou prací na studia. Proto se po smrti starého Nýdrleho ujal hospodářství právě Miroslav, i když nebyl nejstarším z dětí.

„Musíme se už vrátit," popohnal psa očichávajícího zídku u Cimburku, druhého mlýna pod rybníkem. Sám přidal do kroku, ale holínky se mu bořily do bahna a cesta příliš rychle neubíhala.

„Už tady čekám dobrých dvacet minut," přivítal ho trochu podrážděný hlas patřící útlé ženě sedící na lavici na kamenném zápraží. Bojar se k ní rozeběhl, ale odbyla ho jen chladným poplácáním po boku. Víc pozornosti se od ní pes nedomohl.

„Promiň, Liduško, byli jsme na obchůzce. A hlavně, dneska jsem tě vůbec nečekal." Nýdrle odemkl a pobídl Lídu, aby vstoupila. „Pojď dál."

Ludmila vstala a vešla do šera předsíně. Miroslav se otočil a zarazil Bojara hrnoucího se za nimi, bradou mu ukázal směr, kterým se má protentokrát vydat. Ten porozuměl a poslušně odklusal k boudě. Ludmiliny návštěvy neměl rád – nejenže se s ním nikdy nepomazlila, ale její příchod pokaždé znamenal vyhnanství.

Nýdrle se naopak na její návštěvy těšil, i když tentokrát přišla nenadále.

„Stalo se něco?" ptal se s obavami, když jí sundával lehký propínací kabátek. Ludmila docházela na Řešeto pravidelně, většinou jednou týdně v neděli nebo i v jiný den, pokud se na tom předem domluvili.

„Proč musíš být tak strašně paličatý?" spustila hned výčitky. Miroslavovi chvíli trvalo, než odhalil pravý důvod jejího hněvu, ale došlo mu, že za jejím rozladěním stojí jeho návštěva národního výboru, kde Ludmila pracovala. „Myslíš, že je Pros takový hlupák, aby netušil, že se spolu stýkáme?"

„Myslím, že je to ještě větší blb, ale to asi nijak nesouvisí s tím, co o tobě nebo o nás ví. Ode mě to určitě nemá. Netuším, komu všemu jsi svěřila, že se vídáme."

Ludmila se namíchla ještě víc.

To byl celý on, místo toho, aby si nasypal popel na hlavu, tak udělá špatnou z ní.

„To s tím snad nesouvisí," plácla nazdařbůh, i když sama věděla, že souvisí. Pokud by dokázala držet jazyk za zuby, asi by se jejich románek po vesnici neroznesl. Ale to přece nemohla přiznat. „Cožpak jsou všichni slepí? Nejednou si mě někdo všiml po cestě sem. Každý si dá dvě a dvě dohromady a za chvíli je toho plná vesnice. Jako bys neznal lidi."

Tohle byla jedna z chvilek, kdy zapochyboval, proč si s ní vůbec začal, že si s kýmkoli začal. Bez lidí nebyly problémy, s nimi se neřešilo nic jiného. Miroslav se ale nechtěl hádat, věděl, že to Lída nemá v životě lehké a nerad přidělával někomu starosti. „Máš kvůli mně potíže v práci?" promluvil proto vstřícněji.

Ludmila se posadila, zakývala hlavou a z té rozhorlené ženy se najednou stala křehoučká dívenka se slzami v očích.

„To jsem nechtěl."

„Proč jim nedáš, co chtějí, abys měl pokoj?"

„Protože by příště chtěli ještě víc!" vyletěl znovu. Tohle prostě nedokázal přejít s chladnou hlavou. „Navíc by mi letos vážně nezbývalo dost. Nenechám svoje svině hladovět, aby se ty komunistický měly dobře…" Lída ten dvojsmysl vůbec nezaznamenala. Měla hlavu plnou toho, jak přimět Mirka, aby víc spolupracoval. Chtěla mít o trápení méně. Proč zrovna ona se musela zakoukat do toho podivína ze samoty?!

„Tak vstup do družstva a budeš mít konečně klid. Nebudeš muset už nic řešit. Akorát se dřeš a co z toho? Podívej se na sebe, jsi

kost a kůže! Ty letošní žně tě úplně zhuntovaly, zestárl jsi skoro o deset let."

Miroslav se podíval do malého zrcadla visícího vedle kredence, promnul si sotva viditelné strniště na bradě a rozesmál se: „Takže se ti už nelíbím?" Dobře věděl, že má Lída pravdu, sešel a dost. Možná by mu opravdu ubyly starosti. Ale pro co by pak žil? Nikdy! Tohle on nedopustí.

„Nech toho!" začertila se naoko, když ji objal.

„Zdržíš se?" Chtěl ještě dodat *Nebo jsi mi jen přišla vyčinit?,* ale bál se, že pro svou tvrdohlavost by se Ludmila mohla urazit a opravdu odejít. Rád by ji sevřel v náručí, když už byla tady, a tak raději mlčel.

Zůstala. I pro ni byla setkání s Miroslavem příjemným vytržením z každodenní všednosti.

„Už budu muset jít." Lidčiny tmavé vlasy ležely rozhozené na bílém povlečení. Mirek je pohladil a přivoněl k nim. Byly cítit heřmánkem. „Nechceš tu zůstat do rána?"

„To nejde." Lída vstala omotaná peřinou a hledala svršky poházené kolem. Když konečně v chumlu oblečení našla kombiné, pustila deku a začala se oblékat. Po těch deštivých dnech byly místnosti ve mlýně dost prochladlé. „Máš tu zimu," oklepala se.

„Proto chceš odejít?"

„Ty tvoje věčné žertíky," zavrtěla hlavou a posadila se zpátky na postel, aby si mohla navléct punčochu. „Nemůžu tady spát, vždyť to víš…"

Miroslav věděl, že ji volá domů povinnost zabezpečit svého nemohoucího tatínka, ale domníval se, že pokud by ho zaopatřila před odchodem, klidně by bez ní jednu noc přečkal.

„Copak se ti tady se mnou leží zle?“ škádlil ji. Byl si moc dobře vědom toho, že je vedle něj spokojená – kdyby nebyla, nechodila by za ním tajně takovou dálku. Dobrovolně oželela všechny výhody normálního vztahu, jako společné vycházky, kina a plesy, a vyměnila je za podvečery na lůžku mezi studenými provlhlými zdmi ztichlého mlýna. A co teprve kdyby věděla, že na posteli, na níž se milovali, umírala v nekonečných bolestech Miroslavova maminka. Vždycky, když se díval na Ludmiliny sněhově bílé údy ležící na stejně bělostném prostěradle, vzpomněl si na bezvládné tělo svojí matky, z něhož konečně vyprchal život. Po tak dlouhém trápení to bylo vykoupení nejen pro ni, ale i pro Mirka a jeho sestru, kteří se o ni starali. Tohle však Lídě nikdy nemohl přiznat. Kdyby se dozvěděla, že leží na stejné matraci jako nebožka jeho maminka, asi by ji sem už nikdy nedostal.

Ale Miroslav nebyl jediný, kdo měl svá malá tajemství. Lidka jako osmnáctileté děvče přišla do jiného stavu s chlapcem, s nímž se tehdy vídala. Slíbil jí, že se vezmou, ale dva týdny před veselkou potratila a on ze svatby vycouval. Takovou potupu si její jemná duše nezasloužila. Sotva se oklepala z téhle rány, přišla další a mnohem bolestivější, zemřela jí milovaná maminka. Otec v první válce ztratil nohu a druhou měl pohmožděnou tolik, že chodit o berlích pomalu nebyl schopen. Většinou býval jen na invalidním vozíku a potřeboval téměř neustálou pomoc. Dokud se o starost o něj dělily obě ženy, dalo se vše zvládnout. Ale na jednoho toho bylo občas až příliš. Navíc Ludmila musela chodit do zaměstnání, protože z otcova příspěvku na nemohoucnost vyjít nemohli. I s jejím platem žili ve velice skromných poměrech. Maminčinou smrtí skončil i její život, alespoň tak to cítila. Nebylo nic, co by ji těšilo. Žila jen prací a péčí o svého otce. Ten býval navíc natolik ochromen svým zoufalstvím, že si svou zlost vybíjel na ní. Takhle ubíhal den

za dnem a ze zhrzené mladé dívky se stala odevzdaná žena. Vyrovnala se s tím, že nikdy nebude mít vlastní rodinu, že její úděl je zkrátka takový. Až do toho dne, kdy k nim na úřad vkročil sedlák Miroslav Nýdrle a ona se zahleděla do jeho laskavě modrých očí. Ženské si klepaly na čelo: co vidí na tom samotářském podivínovi, který se s nikým nebaví? Pak ho potkala náhodou při procházce kolem rybníka. Ano, Miroslav byl uzavřený a hned tak někomu nedůvěřoval, ale s Lídou si celé to odpoledne povídal. Zjistila, že všechny ty pomatené povídačky o jejich rodině jsou jen vybájené nesmysly. Pohádky, které si lidé vymysleli, protože je nikdo z nich pořádně neznal. A co není stejné jako já, je přirozeně špatné a horší, takové je lidské uvažování. Byla sice pravda, že obvykle nebýval až tolik hovorný, ale měl ohromný smysl pro humor a uměl Lídu vždycky rozesmát. To, že neměl potřebu vídat se a mluvit s lidmi, bylo jednoduše dáno jen tím, že byl na svou samotu zvyklý a nikoho dalšího nepotřeboval. Přijal svůj osud takový, jaký byl, a právě to je s Ludmilou spojovalo. Často si představovala, jestli by spolu mohli fungovat jako muž a žena. Jenomže to by nesměl žít její otec. Dokud bude na tomto světě, nikdy ho nebude moct opustit. Pokaždé, když ve svých úvahách došla až sem, udělalo se jí ze sebe samé zle. Copak by mohla přát otci smrt jen kvůli vlastnímu štěstí?

„Je mi s tebou moc hezky, ale ty víš, že prostě musím."

„Alespoň tě vyprovodím, už je tma."

„Co by tomu řekli lidi? To nejde."

„Ti ať si melou, co chtějí. Samotnou tě jít nenechám."

Když je Bojar zahlédl vyjít z domu, vyběhl radostně z boudy. Konečně si bude smět jít ohřát kožich domů. Předtím ho však ještě čekala vycházka na kraj pole, kde začínal Malešov. Dál je Lidka nepustila. „Odtud už dojdu, děkuju." Políbila Mirka na tvář a pohladila mu hřbet ruky.

„Takže v neděli?“

„Dobře, přijdu v neděli kolem šesté. Mirečku, slib mi ještě, že budeš přemýšlet o tom, o čem jsme spolu mluvili.“

„To víš, že jo. Zatopím v kamnech, jestli bude takhle chladno.“

„Dej pokoj! Moc dobře víš, že myslím to družstvo.“

Miroslav však raději žertem předstíral, že neslyší: „Nebo aspoň povleču duchny. Neboj, bude ti teplíčko. Tak ahoj v neděli.“ Políbil Lídu do vlasů a pohledem zkontroloval, zda se i ona usmívá.

Následující den si po příchodu do práce stihla sotva odložit kabát a už musela pospíchat o patro výš: „Dobré ráno, sháněl jste mě?“

Pros se rozvalil v křesle a ukázal na židli u malého stolku v opačném rohu, kde ležel psací stroj. „Sedněte si, Ludmilo, budu vám diktovat.“

„Jistě. Donesu si průklepový papír.“ Vždycky když měla cokoli dělat s Karlem Prosem, bušilo jí srdce až v krku. Ani nevěděla, proč jí nahání takovou hrůzu. Uměl být jízlivý, ale jinak si k ní až tolik nedovoloval. Jenže oproti dobrosrdečnému předsedovi Mázlovi to byl prostě pruďas a hlavně komunista až do morku kostí, na takové bylo lépe dávat si pozor.

„Můžeme začít, soudruhu.“ Ludmila se usadila za stroj a s cinknutím posunula válec vpravo.

„Zápis o plnění dodávek obilnin a olejnin ze sklizně 1949. Pěstitel Nýdrle Miroslav, Obec Malešov, číslo domu sto třicet. Výměra obhospodařované zemědělské půdy vlastní i připachtované čtrnáct a půl hektaru. Na základě usnesení okresní komise pro zemědělskou výrobu a výkup bylo s výše uvedeným pěstitelem provedeno šetření o neplnění dodávkových úkolů. Šetřením a na

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázku z knihy Řešeto**.**
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.